

Comuna Gilău este așezată la întâlnirea Munților Gilău cu culoarul larg al Someșului Mic, fiind considerată o adevărată poartă de intrare în spațiul montan al Munților Apuseni. Comuna se întinde pe o suprafață de 116,82 km² și este formată din trei sate: Gilău (reședința comunei, situat la 17 km de municipiul Cluj-Napoca), Someșul Cald (în valea Someșului Cald) și Someșul Rece (în valea Someșului Rece). O parte a satului Someșul Cald a fost mutată de pe vechea vatră odată cu construcția lacurilor de acumulare de pe raza comunei. În localitatea Gilău se presupune că a fost cândva sediul fortificat al voievodului Gelu, de unde provine și denumirea lui. Săpăturile arheologice au scos la iveală urmele unui castru roman. Localitatea este amintită pentru prima oară într-un document din 1246, când intră în stăpânirea Episcopiei Transilvaniei. În a doua jumătate a secolului al 15-lea Gilăul devine un important târg (*oppidum*). Cetatea Gilăului este construită probabil la începutul anilor 1400. În secolul al 15-lea este menționată ca și castru feudal, care ulterior a fost transformată într-un castel în stil renescentist (castelul Wass, monument istoric și arhitectural). Satul Someșul Rece, menționat documentar prima oară în anul 1448, a avut parte, la fel ca Gilăul, de o creștere spectaculoasă în anii '70 prin refacerea gospodăriilor strămutate din vatra satului Someșul Cald. Având o poziție privilegiată, în apropierea municipiului Cluj-Napoca, comuna Gilău a cunoscut o infuzie puternică de capital în sectoarele secundare și terțiare. În peisajul economic al comunei, în locul fermelor de creștere a păsărilor astăzi funcționează societăți industriale și prestatoare de servicii. Comuna are și câteva obiective turistice remarcabile, cum sunt **rezervația naturală „Cariera Corabia”**, **castelul Wass** din Gilău, **lacurile de acumulare** Tarnița, Someșul Cald și Gilău, pe malul cărora s-a construit complexul turistic și motelul Gilău, **biserica ortodoxă din lemn „Sfinții Arhangheli”** construită în 1728, cu picturi interioare executate în 1758 și nu în ultimul rând **pensiunile turistice** de pe Valea Someșului Rece și riverane lacurilor de acumulare. Prezența salbei lacurilor de acumulare, precum și a **lacului Braniștea** (format în cuveta unei balastiere abandonate) oferă posibilități multiple de practicare a pescuitului sportiv și a sporturilor nautice.

Gyalu község a Gyalui-havasok lábánál, a Hideg-Szamos és a Meleg-Szamos találkozásánál helyezkedik el, területe 116,82 km². Itt ömlik a Kis-Szamosba a Kapus bővizű pataka. Három nagyobb méretű víztárolót létesítettek a környéken (Gyalui-, Melegsza mosi-, Tarnicai-tó), amelyek elősegítik a vízszabályozást és ivóvizet biztosítanak számos településnek. Három település tartozik a községhez, ezek Gyalu községközpont (*Gilău*), Hidegszamos (*Someșu Rece*) és Melegsza mos (*Someșu Cald*). Gyaluról, a község tekintélyes méretű településéről az okiratok 1246-ban emlékeznek meg először. A 15. század során mezővárosi rangot kapott, a középkorban az erdélyi püspökség tulajdona volt. Gyalu várát feltehetően a 15. század elején építették, tulajdonosai gyakran cserélődtek. A várat 1639-ben feldúlták, I. Rákóczi György helyrehozatta és kastéllá alakította át. A közelben egy **római kori castrum** nyomai is fellelhetők. Azt feltételezik, hogy a község területén lehetett Gelu vajda erődítménye is. Érdeemes megtekinteni az 1728-ban épült **ortodox fatemplomot**, amelynek belső festése 1758-ban készült. Hidegszamos és Melegsza mos településeket 1448-ban említik először az okiratok. Melegsza most régiesen Hév-Szamos névvel illették. A település nagyobbik részét a völgyben létesített víztároló építéskor elköltöztették. A hidegsza mosi **ortodox fatemplom** 1728-ban épült. A **Gyalui-tó** gátja mellett üdülőközpont és motel fogadja az üdülni vágyókat. A tó közelében **pisztrángtelepet** is létesítettek. A Gyalui-Tarnyciai- és Melegsza mosi **vízgyűjtő tavak** környéke közkedvelt kirándulóhely. A megyeszékhely közelsége gazdasági fellendülést hozott a községnek, ma több ipari létesítmény és jónéhány turisztikai- és szolgáltatóegység található Gyalu területén és környékén.

